

Σκέψεις και αφορισμοί

Το απωθημένο, είτε προσωπικό είτε πολιτικό, επανέρχεται πάντα. Είναι το φάντασμα του πατέρα του Άμλετ. Όταν γράφω αυτά τα κείμενα για τους Εβραίους ή τους Γερμανούς, δεν το κάνω βάσει προμελετημένου σχεδίου. Δεν κάθομαι να πω ότι τώρα ήρθε η ώρα να γράψω για τούτο ή για κείνο το θέμα· το θέμα εμφανίζεται από μόνο του, μου χτυπάει την πόρτα λέγοντας: «Ανοιξέ μου!». Και τότε μου είναι δύσκολο να αντισταθώ. Πρέπει κανείς να γράφει μόνον ό,τι απαιτεί να γραφτεί.

Θυμάμαι πως η αντίδρασή μου, όταν έμαθα, μετά τον πόλεμο, ότι ο πατέρας μου είχε δολοφονηθεί στο Άουσβιτς, ήταν να κάτσω να γράψω ένα μυθιστόρημα. Την εποχή εκείνη ζούσα στην Αγγλία κι όταν τελείωσα το μυθιστόρημα, δεν το παρουσίασα σε κανέναν και δεν εκδόθηκε. Συνειδητοποίησα ότι δεν μπορούσα να το κάνω. Πίστευα πως μόνο κάποιος που είχε ζήσει στο Άουσβιτς μπορούσε να γράφει γι' αυτό. Ήταν το 1945 ή το 1946. Το 1967, όμως, έγραψα στη Νέα Υόρκη τους Καννίβαλους, γιατί το θέμα είχε ξανάρθει να χτυπήσει την πόρτα μου. Δεν έφτιαξα ένα έργο-ντοκουμέντο, η οπτική του γωνία είναι αυτή του γιου που προσπαθεί να φανταστεί τι συνέβη στον πατέρα του.

Δεν πρέπει να συγχέουμε το θέατρο με τη δημοσιογραφική κάλυψη της επικαιρότητας. Αυτό τα μέσα ενημέρωσης το κάνουν καλύτερα. Το θέατρο χρειάζεται κάποια απόσταση από τα πράγματα, πρέπει να τα χωνέψει. Για μένα ο πιο σύγχρονος συγγραφέας είναι ο Σαίξπηρ. Για τη μεγάλη πολιτική αλλαγή που ζήσαμε πρόσφατα (πτώση του Τείχους), ή για τις σχέσεις ανδρών και γυναικών, ο Σαίξπηρ μιλάει με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο, πράγμα που τον καθιστά πάντα επίκαιρο. Συμφωνώ με τον Πέτερ Στάν, που υποστηρίζει πως δεν πρέπει να τρέχουμε πίσω από το πνεύμα της εποχής.

GEORGE TABORI

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ «ΤΕΧΝΗΣ»

Η Πειραματική Σκηνή ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1979, από τον θεατρολόγο Νικηφόρο Παπανδρέου, στο πλαίσιο της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη». Από το 1986 στεγάζεται στο θέατρο «Αμαλία».

Εκτός από τη Θεσσαλονίκη, έχει δώσει παραστάσεις σε πολλές πόλεις και χωριά της Μακεδονίας και της Θράκης, στην Κρήτη, τη Ρόδο, τη Μυτιλήνη, τον Βόλο, το Ναύπλιο, την Καλαμάτα, την Πάτρα καθώς και την Αθήνα. Έχει επίσης εμφανιστεί σε ξένα φεστιβάλ, στην Αυστραλία, την Αγγλία, την Ιταλία, την Αίγυπτο, τη Σουηδία και τη Νορβηγία.

Έχει ανεβάσει ως τώρα εξήντα έργα ελλήνων και ξένων συγγραφέων, κλασικών και σύγχρονων ανάμεσα στους οποίους: Ευριπίδης, Αριστοφάνης, Σαίξπηρ, Γκολντόνι, Τσέχοφ, Ίψεν, Λόρκα, Μπρεχτ, Μπέκετ, Μισίμα, Ντύλαν Τόμας, Πίντερ, Ιονέσκο, Μπέργκμαν, Ρομέρ, Γουέρτενμπεϊκερ, Κατρίν Ανν, Ρεζά, Κήτλν, Μέρφυ, Καπετανάκης, Ξενόπουλος, Αναγνωστάκη, Καμπανέλλης, Λυμπεράκη, Ποντίκας, Δήμου, Μιχαηλίδου. Τα τελευταία χρόνια έχει καθιερώσει το σύστημα του εναλλασσόμενου δραματολογίου παρουσιάζοντας δύο με τρία έργα μέσα στην ίδια εβδομάδα.

Παράλληλα εκδίδει το περιοδικό *Θεατρικά Τετράδια*, του οποίου έχουν κυκλοφορήσει ως τώρα τριάντα τρία τεύχη.

Ο θίασος αναπτύσσει σχέσεις συνεργασίας με τον κόσμο της εκπαίδευσης, οργανώνοντας ειδικές παραστάσεις για σχολεία, σεμινάρια θεατρικής επιμόρφωσης για δασκάλους και καθηγητές, ανοιχτές πρόβες για φοιτητές κ.ά.

Από το 1994, οργανώνει κάθε χρόνο το διεθνές φεστιβάλ «Θεατρική Άνοιξη».

Από το 1996 είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Θεατρικής Σύμβασης, μιας οργάνωσης κρατικών, δημοτικών και επιχορηγούμενων θεάτρων από δεκαοκτώ χώρες της Ευρώπης.

Η Πειραματική Σκηνή επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού.
Διεύθυνση: Θέατρο «Αμαλία», Αμαλίας 71, 546 40 Θεσσαλονίκη.
Τηλ. 821.483, fax 860.708.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ της «Τέχνης»

Θεσσαλονίκη

Τζορτζ Ταμπορί

Το κουράγιο της μητέρας μου

Πρώτη παράσταση
24 Οκτωβρίου 1998
Θέατρο «Αμαλία»

Μετάφραση-Σκηνοθεσία: Νικηφόρος Παπανδρέου
Σκηνικά-Κοστούμα: Νίκος Πολίτης
Συνθέσεις ήχων: Δημήτρης Ιατροπούλος
Φωτισμοί: Στράτος Κουτράκης
Βοηθός σκηνοθέτη: Βίκυ Γεωργιάδου

Δ ι α ν ο μ ή

Χρήστος Αρνομάλλης: Ο Γιος
Έφη Σταμούλη: Η Μητέρα
Μένη Κυριάκογλου: Θυρωρίνα, Εισπρακτόρισσα, Θεία Μάρθα
Νίκος Κουμαριάς: Κλάπκα, Πολιτοφύλακας, Θείος Ιούλιος
Στάθης Μαυρόπουλος: Ιγκλόντι, Μυξιάρης, Στρατιώτης
Γιάννης Μόχλας: Γερμανός Αξιωματικός
Νίκος Λύτρας: Κέλεμεν

Οργάνωση δοκιμών: Σοφία Ευτυχιάδου
Βοηθός σκηνογράφου: Μαρία Καραδελόγλου
Τεχνικός υπεύθυνος παραγωγής: Βασίλης Τζαφέρης

Κατασκευές: Δημήτρης Κουρδής, Παναγιώτης Μακρής, Αργύρης Γηρούκης, Πάρις Τσιρανίδης. Εκτέλεση κοστούμιών: Δάφνη Τσακώτα. Μαγνητόφωνο στην παράσταση: Βασίλης Τζαφέρης.

Το τραγούδι που ακούγεται στην παράσταση είναι η *Φλαμουριά* του Franz Schubert. Τραγουδάει η Χιονάτη Γκίνα. Παιζει πιάνο η Ελισάβετ Πολιτίδου. Η ηχογράφηση έγινε στο στούντιο *Αγορτικόν* από τον Χρήστο Μέγα.

Ευχαριστούμε την Κάστρο Α.Ε. (Τσιμισκή 35) και τον κ. Γιάννη Χατζηαθανασίου για τη βοήθειά τους.

S

Τίτλος του πρωτοτύπου: *My Mother's Courage* (το έργο γράφτηκε πρώτα στα αγγλικά) και *Mutters Courage*. Πρώτη παράσταση: Καμμερσπίλε του Μονάχου, 12 Μαΐου 1979, σε σκηνοθεσία του συγγραφέα, με τη Χάνα Σιγκούλα στο ρόλο της μητέρας.

Η Πειραματική Σηνή συμμετέχει στην

CONVENTION THEATRALE EUROPEENNE
EUROPAEISK TEATER CONVENTION
CONVECTION TEATRAL EUROPEA
CONVENZIONE TEATRALE EUROPEA
CONVENÇÃO TEATRAL EUROPEIA
EUROPESE THEATER CONVENTIE

EUROPEAN THEATRE CONVENTION
EUROPAISCHE THEATER KONVENTION
EUROOPPALAINEN TEATTERUNIONI
EUROPEISK TEATER UNION
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ
EVROPSKA GLEDALISKA KONVENCIJA

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

ΘΙΑΣΟΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ο συγγραφέας

Ο Τζορτζ Ταμπόρι, δεύτερος γιος μιας οικογένειας Εβραίων διανοουμένων, γεννήθηκε το 1914 στη Βουδαπέστη. Σπούδασε στο Βερολίνο και τη Δρέσδη. Το 1935 αυτοεξορίστηκε στο Λονδίνο. Στα χρόνια του πολέμου εργάστηκε στο BBC ως πολεμικός ανταποκριτής. Το 1947 μετανάστευσε στη Νέα Υόρκη, όπου σχετίστηκε με τον Μπρεχτ και άλλους σημαντικούς δημιουργούς. Δούλεψε αρχικά ως σεναριογράφος (συνεργάστηκε με τον Χίτσκοκ, τον Λόουζυ, τον Λίτβακ κ.ά.). Το 1952 άρχισε να γράφει για το θέατρο, ενώ από το 1958 ασχολείται συστηματικά και με τη θεατρική σκηνοθεσία.

Το 1969 οι *Καννίβαλοι*, έργο που εμπνεύστηκε από τη δολοφονία του πατέρα του στο Άουσβιτς, ανεβάστηκαν με μεγάλη επιτυχία στο Σίλλερ-Τεάτερ του Βερολίνου. Δυο χρόνια αργότερα ο Ταμπόρι επέστρεψε στην Ευρώπη και έζησε σε διάφορες πόλεις της Γερμανίας, γράφοντας, σκηνοθετώντας και διευθύνοντας θεατρικές ομάδες (Θεατρικό Εργαστήρι της Βρέμης), πριν εγκατασταθεί οριστικά στη Βιέννη το 1986, όπου ίδρυσε το θέατρο «Κύκλος» (Der Kreis). Όλα αυτά τα χρόνια γράφει και σκηνοθετεί ασταμάτητα. Για τη συνολική θεατρική του προσφορά τιμήθηκε με το Βραβείο Μπύχνερ.

Τα έργα του προκάλεσαν συχνά αντιδράσεις για το τολμηρό τους περιεχόμενο και την ασυνήθιστη φόρμα τους. Μεταξύ άλλων, έγραψε και σκηνοθέτησε ο ίδιος, σε διάφορα θέατρα της Γερμανίας και της Αυστρίας, τα έργα: *Η διαδήλωση* (1971), *Οι χαρές του Σήγκμουντ* (1975), *Η μεταμόρφωση* (1977), το *Ιωβηλαίο* (1983), *Ο αγών μου* (1987 – μια φάρσα με θέμα τα νεανικά χρόνια του Χίτλερ, που ανεβάστηκε με μεγάλη επιτυχία σε πολλές χώρες της Ευρώπης), *Παραλλαγές Γκόλντιμπεργκ* (1991), *Ρόζα Λούξεμπουργκ – κόκκινα τριαντάφυλλα για σένα* (1993), *Η μπαλάντα του βιεννέζικου σίτσελ* (1996), *Η τελευταία νύχτα του Σεπτέμβρη* (1997).

Μεγάλη εντύπωση, και κάποτε σκάνδαλο,

προκάλεσαν και οι εικονοκλαστικές σκηνοθεσίες του σε έργα άλλων συγγραφέων, όπως: *Μάνα Κουράγιο* (1967), *Εμγκρέδες* (1975), *Τρωάδες* (1976), *Βραδιά Μπέκετ* (1980), *Μήδεια* (1982), *Περισμένοντας τον Γκοντό* (1984) *Ευτυχισμένες μέρες* (1986), *Άμλετ* (1990).

Ο Ταμπόρι θεωρεί ότι οι συγγραφείς που τον σημάδεψαν είναι ο Μπρεχτ, ο Μπέκετ και ο Κάφκα.

Το έργο

Έντονα αυτοβιογραφικό, το έργο περιγράφει μια μέρα από τη ζωή της μητέρας του συγγραφέα. Και συγκεκριμένα μια μέρα του Ιουλίου του 1944, όταν οι ναζί συνέλαβαν την Έλσα Ταμπόρι και την έβαλαν μέσα στο τρένο για το Άουσβιτς – ένα ταξίδι που θα έχει για εκείνη, ως εκ θαύματος, ευτυχή έκβαση. Πολλά χρόνια αργότερα, ο γιος της, δηλαδή ο Τζορτζ Ταμπόρι, προσπαθεί να γράψει αυτή την ιστορία, με βάση τις παιδικές του αναμνήσεις, τις αφηγήσεις που του είχε κάνει η μητέρα του μετά τον πόλεμο, τις δικές του ιστορικές έρευνες, αλλά και με τη βοήθεια της (πεθαμένης πια;) μητέρας του, η οποία παρεμβαίνει κάθε τόσο και τον διορθώνει. Έτσι, η πλοκή διακόπτεται συστηματικά, καθώς περνούμε διαρκώς από το χρόνο της αφήγησης στο χρόνο της δράσης και αντίστροφα.

Στην πραγματικότητα, ο Ταμπόρι οργανώνει ένα περίτεχνο θεατρικό παιχνίδι πάνω στη σχέση αλήθειας και τέχνης, θεάτρου και πραγματικότητας, μνήμης και φαντασίας. Ο συγγραφέας-γιος γράφει, διαβάζει, αναθυμάται, και σε ένα βαθμό – στο όνομα των απαράγραπτων δικαιωμάτων της καλλιτεχνικής δημιουργίας – επινοεί, προσθέτει λεπτομέρειες, «εξωραΐζει». Έτσι, το *Κουράγιο της μητέρας μου* δεν είναι μόνο μια μαρτυρία σχετικά με την πιο επώδυνη περίοδο του συλλογικού μας παρελθόντος, δεν είναι μόνο μια προσωπική κατάθεση αγάπης, είναι και σπουδή πάνω στην έννοια της θεατρικότητας και πάνω στη διαδικασία της ποιητικής μετουσίωσης της μνήμης.

Όλα αυτά, σε μια ευφυέστατη θεατρική κατασκευή, της οποίας ο τίτλος (*Mutters Courage*) παίζει σκόπιμα με τον τίτλο του γνωστού έργου του Μπρεχτ (*Mutter Courage*), σ' ένα παλλόμενο θεατρικό κείμενο που συνδυάζει τη γνήσια συγκίνηση με το χιούμορ και την αυτοειρωνεία.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

